

N:o 35.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen, med förslag till lag angående mönstring under år 1900 af hästar och fordon för utrönande af härens krigsberedskap.

Under åberopande af bilagda utdrag af statsrådsprotokollet öfver landtförsvarsärenden för denna dag, vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga en så lydande

Lag

angående mönstring under år 1900 af hästar och fordon för utrönande af härens krigsberedskap.

Såsom tillägg till lagen den 24 maj 1895 angående anskaffande af hästar och fordon för krigsmagtens ställande på krigsfot, förordnas härigenom, beträffande mönstring under år 1900 af hästar och fordon för utrönande af härens krigsberedskap, som följer:

Derest Konungen för utrönande af härens krigsberedskap finner nödigt anbefalla, att under år 1900 inom särskilda delar af riket mönstring skall ega rum af hästar och fordon, hvilka i händelse af krigsmagtens ställande på krigsfot böra i öfverensstämmelse med föreskrifterna i lagen den 24 maj 1895 anskaffas, skall det åligga dels de i §§ 4 och 5 af berörda lag omförmälda nämnder och mönstringskommissioner att fullgöra de åligganden, som dem enligt samma lag vid krigstillfälle tillkomma, dels ock vederbörande egare af hästar och fordon att ej mindre tillhandahålla dessa för nämnderna än äfven å de uttagna samlings- och mönstringsplatserna i behörig tid inställa de uttagna hästarne och fordonen med persedlar och tillbehör för undergående af mönstring, allt på sätt i nämnda lag finnes föreskrifvet; dock att foder till hästarne icke behöfver medföras utöfver hvad som erfordras för fram- och återfärden samt högst en dags uppehåll å mönstrings-

stället, äfvensom att uttagning tvångsvis af hästar och fordon, på sätt i §§ 5 och 7 af lagen stadgas, icke skall ske.

Uraktlåter egare af hästar eller fordon att fullgöra hvad enligt denna lag honom åligger, böte för häst eller fordon, som inställts med ofullständig utrustning, fem kronor samt för häst eller fordon, som icke inställts, tjugu kronor.

Å böter, som enligt denna lag af mönstringskommissionen anses böra egare af häst eller fordon påföras, skall förteckning uppgöras och till Konungens befallningshafvande i länet ofördröjligen insändas; skolande mönstringskommissionen, innan den lemnar förätningsstället, granska och underteckna den af protokollsföranden uppgjorda bötesförteckning.

I fråga om böternas uttagande, förvandling vid bristande tillgång samt användning äfvensom besvärs anförande skall gälla hvad i §§ 46—48 af värnpligtslagen den 5 juni 1885 finnes i afseende å böter enligt nämnda lag stadgadt.

De för denna lags tillämpning i öfrigt erforderliga bestämmelser meddelas af Konungen.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Konglig nåd och ynnest städse väl bevågen.

OSCAR.

Jesper Crusebjörn.

---

*Utdrag af protokollet öfver landtförsvarsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen uti statsrådet å Stockholms slott
den 26 januari 1900.*

Närvarande:

Hans excellens, herr statsminister BOSTRÖM,
Hans excellens, herr ministern för utrikes ärendena LAGERHEIM,
Statsråden: WIKBLAD,
ANERSTEDT,
herr VON KRUSENSTJERNA,
grefve WACHTMEISTER,
CLAESON,
DYRSSEN,
CRUSEBJÖRN och
RESTADIUS.

Chefen för landtförsvarsdepartementet, statsrådet Crusebjörn anförde vidare:

På sätt jag i mitt underdåniga yttrande till statsrådsprotokollet den 13 innevarande januari angående statsregleringen å fjerde hufvudtiteln anført, förefinnes mellan det förslag till försöksmobilisering, som framlades till 1899 års Riksdag, och det förslag i denna angelägenhet, som under den 7 december samma år afgifvits af t. f. chefen för generalstaben, öfversten m. m. K. G. Bildt, en väsentlig skillnad deri, att enligt sistnämnda förslag en mönstring af hästar och fordon skulle, — utan direkt samband med den hästanskaffning, som vore nödvändig för de mobiliserande truppförbandens behof, — ske inom ett mindre antal hästutskrifningsområden jemlikt de grunder, som finnas angifna i lagen af den 24 maj 1895 angående anskaffande af hästar och fordon för krigsmagtens ställande på krigsfot. Jag erinrade vidare att, enär denna lag endast finge tillämpas vid verklig mobilisering, en särskild lag måste för

verkställande af den föreslagna mönstringen antagas. Innan jag för Eders Kongl. Maj:t framställer förslag till en dylik lag, torde det tillåtas mig i korthet redogöra för de i förstnämnda lag uti ifrågavarande afseende gifna hufvudsakliga bestämmelser:

Sedan förordnande meddelats om krigsmagtens ställande på krigsfot, äro med vissa undantag, alla egare af hästar och fordon skyldige att, när så erfordras, till krigsbruk afstå desamma mot i lagen angifven ersättning. Det erforderliga antalet hästar och fordon bestämmas af Konungen samt fördelas likaledes af Konungen efter angifven grund på vederbörliga kommuner. Hvarje kommun inom riket åligger att å mönstringsställen och tider, som af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, uppå förslag af vederbörande militärmyndighet, utsättas, hålla tillhanda det antal hästar och fordon, som belöper sig på kommunen. Inom hvarje kommun finnes en särskild af fem personer bestående, å kommunalstämma eller af stadsfullmäktige eller å allmän rådstuga utsedd nämnd, som inom kommunen uttager de hästar och fordon, hvilka skola å mönstringsställena tillhandahållas. Hästarnes duglighet pröfvas af en mönstringskommission, bestående af tre medlemmar, utsedde, en af militärmyndighet, en af Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande och en af vederbörande kommun. Med hästarne, som vid aflemmandet böra hafva skoningen i godt skick, skall ock följa ryktdon, grimma, täcke af ylle, täckjord, en omgång lösa hästskor och, der så ske kan, foderturnist samt dessutom foder för tre dygn. Med hvarje fordon skall, utom dess vanliga tillbehör, aflemnas seltyg.

Enligt de närmare bestämmelser, Eders Kongl. Maj:t genom nådiga förordningen den 18 juni 1897 meddelat för verkställighet af förut nämnda lag, äro uppgifter på det antal hästar och fordon, hvarje kommun har att tillhandahålla, utdelade till vederbörande kommuner för att förvaras å landet hos kommunalstämmas ordförande samt i stad hos stadsfullmäktiges ordförande eller magistraten. Antalet mönstringsställen skall bestämmas med hänsyn dels dertill, att icke någon kommun bör få längre väg från sin hufvudort till mönstringsstället än 4 nymil eller undantagsvis i rikets nordligare delar 6 nymil, och dels dertill, att icke större antal hästar och fordon sammanføres å något mönstringsställe, än att mönstringen kan medhinnas på en dag. Ofördröjligen, efter det Konungen förordnat om krigsmagtens ställande på krigsfot, skola Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande för vederbörande kommuner utsätta tid och ort för tillhandahållandet af det antal hästar och fordon, som belöper sig på kommunen, och sedan meddelande härom lemnats ordförande i kommunalstämma, stadsfull-

mäktige eller magistrat, skall denne skyndsamt sammankalla den inom kommunen utsedda nämnden. Vid uttagningen underrättar nämnden häst- och fordonsegare om tid och ort för hästarnes och fordonens samling, hvarjemte nämnden utser nödig personal till förare. Mönstringskommis- sionen, som biträdes af en veterinär och en protokollsförande, under- söker å mönstringsstället hästarnes och fordonens användbarhet.

För öfriga i nämnda lag och förordning meddelade föreskrifter, såsom beträffande inlösning af godkända hästar och fordon, uttagning tvångsvis af det antal, som icke frivilligt aflemnas m. m., torde jag, då dessa föreskrifter icke äro afsedda att tillämpas vid den ifrågasatta mönstringen, nu ej behöfva redogöra.

Det lagförslag uti ifrågavarande ämne, hvilket jag anhåller att få framlägga till Eders Kongl. Maj:ts pröfning, skiljer sig från lagen den 24 Maj 1895 och nådiga förordningen den 18 juni 1897 endast i följande afseenden:

I § 5 mom. 4 af nämnda lag föreskrifves, såsom jag nyss erinrat, att med de hästar, hvilka af kommunerna tillhandahållas, skall vid aflemnandet följa, bland annat, foder för tre dygn. Då emellertid af- sigten med den nu ifrågasatta mönstringen allenast är att hästarne skola inställas på mönstringsplatserna för att omedelbart efter verkställd mönstring återföras till hemorten, torde större myckenhet af foder icke behöfva medföras, än hvad som erfordras för fram- och återfärden samt högst en dags uppehåll å mönstringsstället, och har jag med anledning deraf i lagförslaget infört bestämmelse härom.

Den i nådiga förordningen den 18 juni 1897, § 9 mom. 3 med- delade bestämmelsen, att nämnderna skola utse nödig personal till förare af hästarne från samlings- till mönstringsorterna, anser jag ej heller nu böra tillämpas, utan torde vederbörande hästegare berättigas att sjelfva framföra sina hästar.

Da det skulle kunna befaras, att åtskilliga häst- och fordonsegare utan giltiga skäl undandraga sig fullgörandet af skyldigheten att tillhandahålla sina hästar och fordon jemte behörig utrustning, derest ej särskild straffpåföljd därför bestämmes, har jag funnit nödigt föreslå, att egare af häst eller fordon, som uraktlåter fullgöra hvad honom enligt den ifrågasatta lagen åligger, skall böta för häst eller fordon, som instälts med ofullständig utrustning, fem kronor samt för häst eller fordon, som icke instälts, tjugu kronor.

Påförandet och uttagningen af dessa böter hafva synts mig lämpligen

böra ske på samma sätt som i värnpligtslagen finnes stadgadt angående böter enligt nämnda lag. Derigenom undvikas den besvärligare och ofta mera tidsödande proceduren vid allmän domstol, hvarjemte de till böter förfallne vinna den fördelen, att ej, personligen eller genom ombud, behöfva inställa sig inför dömande myndighet. I stället komma bötesförteckningar att af mönstringskommissionerna uppgöras och till Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande i länen insändas, hvarefter utdrag af dessa förteckningar till vederbörande kronofogdar och magistrater öfversändas, försedda med Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes resolution att de i utdragen upptagna böterna må hos de försumlige omedelbart uttagas, derest de icke något deremot invända. Vilja de åter för sin uraktlåtenhet styrka laga förfall eller eljest åberopa någon omständighet, som kan leda till deras frikännande från bötesansvar, ega de inom viss tid till kronofogden eller magistraten ingifva nödiga bevis. Dessa öfverlemnas till Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvande, som, efter pröfning af förekommande omständigheter, meddelar beslut i saken. Klagan öfver Eders Kongl. Maj:ts befallningshafvandes beslut föres hos Eders Kongl. Maj:t genom landtförsvarsdepartementet och skola böterna, som vid bristande tillgång förvandlas enligt allmän strafflag, tillfalla beväringmanskapets invalid- och pensionsfond.

På grund af den i lagen den 24 maj 1895 gifna bestämmelsen, att de närmare föreskrifter, som för verkställighet af lagen blefve erforderliga skulle af Konungen meddelas, har förenämnda nådiga förordning den 18 juni 1897 blifvit utfärdad och innefattas deri jemväl föreskrifter om den ersättning, som tillkommer de personer, hvilkas arbete eller egendom i följd af stadgandena i 1895 års lag tagas i anspråk. Dylika särskilda bestämmelser rörande tillämpningen af den föreslagna mönstringslagen böra helt naturligt jemväl af Eders Kongl. Maj:t utfärdas, och anhåller jag i underdånighet, att redan nu få redogöra för de grunder, enligt hvilka ersättning för de i lagen bestämda åligganden synas mig böra beräknas.

Jag tillåter mig då först erinra derom, att medlemmarne af de i lagförslaget omförmälda nämnderna, hvilka hafva att verkställa uttagning af hästar och fordon inom kommunerna, fullgöra ett allmänt kommunalt uppdrag, för hvilket särskild ersättning icke kan anses böra utgå.

Godtgörelse måste deremot lämnas dels mönstringskommissionernas medlemmar samt de veterinärer och protokollsförare, hvilka biträda

kommissionerna, *dels* egarne af de hästar och fordon, hvilka framförts till mönstringsställe.

Beträffande den förra kategorien torde de ersättningsgrunder böra tillämpas, som gälla vid verklig mobilisering och hvilka angifvas i nådiga förordningen den 18 juni 1897, § 4 mom. 5. Ifrågavarande personer komma således att uppbära rese- och traktamentsersättning enligt gällande resereglemente, hvarvid iakttages att den, som icke efter innehafvande tjänst är att hänföra till viss klass i sagda reglemente, åtnjuter dylik ersättning enligt fjerde klassen.

Hvad åter angår ersättningen till den senare kategorien, häst- och fordonsegarne, anser jag denna bör utgå

dels för framförandet af hästarne och fordonen från egarnes hemvist öfver samlingsstället inom kommunen till mönstringsplatsen, samt *dels* för tidsspillan å samlings- och mönstringsställena.

Den förra ersättningen torde böra beräknas för hvarje häst med belopp, motsvarande den maximilega per nymil, som för entreprenadskjuts är, jemlikt nådiga cirkuläret den 16 november 1888, för orten bestämd, och för hvarje fordon med den afgift, som, enligt gällande taxa, för tillhandahållande vid skjutsanstalterna af åkdon utaf enklare beskaffenhet finnes fastställd. Den senare ersättningen åter synes mig, med hänsyn dertill att sammanlagda väntetiden å samlings- och mönstringsställena icke torde behöfva, annat än undantagsvis, öfverskrida 6 timmar, skäligen kunna bestämmas till tre kronor för hvarje häst samt likaledes till tre kronor för hvarje af hästarnes och fordonens framförande upptagen person.

Med anledning af hvad jag sålunda anfört, hemställer jag i underdånighet, att Eders Kongl. Maj:t täcktes föreslå Riksdagen att antaga en så lydande

L a g

angående mönstring under år 1900 af hästar och fordon för utrönande af härens krigsberedskap.

Såsom tillägg till lagen den 24 maj 1895 angående anskaffande af hästar och fordon för krigsmagtens ställande på krigsfot, förordnas härigenom, beträffande mönstring under år 1900 af hästar och fordon för utrönande af härens krigsberedskap, som följer:

Derest Konungen för utrönande af härens krigsberedskap finner nödigt anbefalla, att under år 1900 inom särskilda delar af riket mönstring skall ega rum af hästar och fordon, hvilka i händelse af krigs-

magtens ställande på krigsfot böra i öfverensstämmelse med föreskrifterna i lagen den 24 maj 1895 anskaffas, skall det åligga, dels de i §§ 4 och 5 af berörda lag omförmälda nämnder och mönstringskommissioner att fullgöra de åligganden, som dem enligt samma lag vid krigs-tillfälle tillkomma, dels ock vederbörande egare af hästar och fordon att ej mindre tillhandahålla dessa för nämnderna än äfven å de utsatta samlings- och mönstringsplatserna i behörig tid inställa de uttagna hästarne och fordonen med persedlar och tillbehör för undergående af mönstring, allt på sätt i nämnda lag finnes föreskrifvet; dock att foder till hästarne icke behöfver medföras utöfver hvad som erfordras för fram- och återfärden samt högst en dags uppehåll å mönstringsstället, äfvensom att uttagning tvångsvis af hästar och fordon, på sätt i §§ 5 och 7 af lagen stadgas, icke skall ske.

Uraktlåter egare af hästar eller fordon att fullgöra hvad enligt denna lag honom åligger, böte för häst eller fordon, som instälts med ofullständig utrustning, fem kronor samt för häst eller fordon, som icke instälts, tjugu kronor.

Å böter, som enligt denna lag af mönstringskommissionen anses böra egare af häst eller fordon påföras, skall förteckning uppgöras och till Konungens befallningshafvande i länet ofördröjligen insändas; skolande mönstringskommissionen, innan den lemnar förrättningsstället, granska och underteckna den af protokollsföranden uppgjorda bötesförteckning.

I fråga om böternas uttagande, förvandling vid bristande tillgång samt användning äfvensom besvärns anförande skall gälla hvad i §§ 46—48 af värnpligtslagen den 5 juni 1885 finnes i afseende å böter enligt nämnda lag stadgadt.

De för denna lags tillämpning i öfrigt erforderliga bestämmelser meddelas af Konungen.

Till hvad departementschefen sålunda hemställt, tacktes Hans Maj:t Konungen, uppå tillstyrkan af statsrådets öfrige ledamöter, i nåder lemna bifall; och skulle proposition af den lydelse, bilagan B till detta protokoll utvisar, till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo

F. Lagerfelt.